

TUDOMÁNYOS Ért. 1885. sept. 15.
AKADÉMIA.

Nádasy-pályamű.

IX.

11)

Pályamunka a magyar tudományos
akadémia jutalomteteleiből 1835.-re. Az

iff. Gróf Nádasdy Ferenc által néhai "

Gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítvány-

ra.

"Elvezető" költemény.

Simonyi József.

Helige:

„Volt egy férfi - nem is olyan régen halt meg -
aki a mellett, hogy tökéletes eszményképe lehet,
egy, csupán a költők agyában született, közé-
kori lovaghősnek; valódi sló mintája ma-
ra is egy szótól talpig magyar vitéznek; an-
nak is pedig husárnak; olyan husárnak,
akiről arután a többi srakjék.”

„Ez a férfi volt Simonyi József exreces.”

Jókai Mór.

Előszó.

Simonyi József ezredesnek, az I. Napoleon elleni háborúk magyar hőseinek élettörténetét várolok jelen munkámban. Míg egyrészt nem akartam, - vagy talán nem mertem, - epikai szélességgel kezelnem tárgyamat, addig másrészt lehetetlennek látszott, lőttem egy rövid, hiányos történeti képből méltó ismertetését adnom a kiváló alaknak: ezért tartottam a Kellő között a Közép-utat.

Átdolgozásomban Jókai Mórnak „A legvittezebb huszár” című történelmi életrajzát követtem, mint a Simonyi Józsefről eddigelő körkíven forgó munkák legteljesebbjét. Nehézséggel Kellő közdenem e munka követésében, nehogy az eredetiség rovására dolgozzam, mert J. M. műve nem tisztán történeti, hanem költői előadás is. Az

adatok "életmű" felsorolása azonban kényse-
rítet arra, hogy magam is szorosabban alka-
mazkodjam ezen életrajzhoz: ennél nyomósabb
mentéséget nem hozhatok föl gyöngyönállóvágy
védelmére.

Ha itt-ott talán a történelmi hűség ellen
véstem, ezt dolgozatom könnyebb talán se-
besőbb kikerekítéséért tettem, s ha ez nem si-
került: nem akaratom hiánya, hanem gyöngy-
ségem volt az oka.

^{2.}
A szerző.

1.

Simonyi Józseföt nem beszél a rege,
A közel múltban van élő története.
Azt mondanák róla, hogyha mese volna:
Bolon egy ember volt, aki kigondolta!
Ami hihetetlen, ami lehetetlen,
Élettörténete oly csodás tettekben.
Amit kigondolni nem merne az elme,
Azt Simonyi József, egy magyar megtette!

2.

Nem volt világ ura szászkerényi néppel,
 Magyar ezredes volt maroknyi vitézzel.
 Világonso' tettét ő nem vihetett ki,
 Hanem fényesebbet sem tett nála senki!
 Nem permet önóla kiválóbb katoná,
 De a sors volt irigy, kicsinylő, mostoha.
 Kötve partók kezét csarnok körülmények.
 Nem let a legnagyobb, de a legvitézebb!

3.

Hallani kell mindart, amiket ő megtett,
 Sok emberföltöti, csodaszemű tettet,
 Melyeket a való' alapján a monda
 Képrelem-ereje itt-ott meg-megtoldta,
 Ámbár Simonyinak élete pályája,
 Hogy költészet legyen, nem szorul mondára.
 I köny csillan a szemben, de megfeszül a kar, —
 Emlékei fölsóhajt s fölbuzdul a magyar!

2.

4.

Simonyi-nyereri volt daliás alakja.
 Föltűnt a határon, kardját megforgatta,
 Visszatört acélján anapnak sugára
 S fénykörre' vált kardja mindenik vágása.
 Dícsfényben ragyogott fönn a löthatáron,
 Megköprázott a sorn a dícső lötrányon!...
 Ártan... hüvelyében a kard megrosszadásul...
 Ártan... a pinemény lesínt a határrul...

5.

Fognak-e akadni, kik nyomába kelnek
 A hőök hősinek Simonyi Főzsefnek?
 Voltak elődei, voltak utódai,
 A harciért vért sok volt kieszontani,
 Nem egyedül áll ő a történelemben,
 Csak a vitézségben a legfényesebben!
 Menője e honnak mindig akadt jókor,
 Példát verzen rólok a hála's utókor. ---

3.

Iret szoktak vágni a véimes emberen,
 Európa véimes, kell hát, hogy harc legyen.
 Megfiúvá a kürtöt a harcok jessene,
 Egész Európa visszahangzott bele.
 Gyilkomlet az egyre sötét, nehéz felleg,
 Nagy ravator sebe vérszagot lehellet,
 Farkas-szemek néztek egymással két tábor,
 Az egyik erős volt, a másik meg bátor.

Napoleon, ádáz mennyköve a hadnak,
 Egy maga állt szembe a nagy hatalmaknak,
 Előbő a kőtyűt, azok fölemelték,
 Fölemelni is csak szövetségre merték.
 Jöttek a nagy csaták, jöttek nyakra-főre,
 Magyarországnak is kijutott belőle,
 I amir rész rájuto, emberül viselt,
 Elismerést hozott a magyar fegyverre.

Világ-csataiban a koronás főknak
 Babérral överték homlokát a hőnek.
 I ha el is volt verve pártjok itkörcije,
 Dicsősége részét Simonyi kivette.
 Közvitéz volt még csak, is már felt eleget,
 Mihyemmel sok vitéz nem dicsekedhetet.
 Kisebben fölviré' hír-névvel magarra,
 Pedig érdemeinek a felét se kapta.

Hőlyök - ember volt csak, s beállt katonának,
 Fiúlo'i szette hídába sírának,
 Nem tarthata'k vissza anyjának könnyei,
 Akadály az apa itka sem volt neki.
 Érezte magában, hogy annak fiúletet,
 Aki fényt hozzon rád, hős haraszereket!
 I ment az ifjú, merre vitte lelke szárnya,
 Vitéz huzár-kardot kötött oldalára.

Nem kérdődik simán a meredek pálya,
 Melyre az ifjú hős életét elzárta.
 A legelső csatán homlokára írva
 Vértó sebhelygel lőn a borostyán sirma,
 Midőn más ifjúnak kora ilyen táján
 Anya-tej rózsája pírul még orcáján.
 Nyomta a kőrágyát, azt hitték felőle,
 A halál angyala minsen messze tőle.

De hiszen, gondolta, meg fogja mutatni:
 Hogyha ő nem akar, nem is fog meghalni!
 Nem azért kérde, hogy tovább ne folytassa,
 Majd ha kiérdemli, - ám boruljon napja;
 Hanem addig sok van, nagyon sok még hátra.
 Illet az a sebhely, ifjú homlokára,
 Mikor a hatalból sietve kilépett,
 S kiérdemelte a - halhatatlanságot.

Immentől kezdve egymásután gyorsan
 Jöttek hőstettei szakadatlan sorban.
 Az ellen remegte, a bajtárs bémulta,
 Bemők a hős vitéz magát fölülmulta.
 Mint egy magas torony kis árnyéka délben,
 Ohyan Simonyihoz róla másolt képen,
 Püszke, dióres torony, ignek emelkedő,
 Kis, sötét árnyéka, a földön terjedő. —

Előőrson állott Jóska huszárkáplár,
 Hogy a káplárságig vitte a dolgot már.
 Tizenhat embere, szép huszárlégények,
 Amint verényelte, úgy cseleksedének.
 Hát mikor ott állna, nézdelne előre,
 Jón vagy hatvan huszár az úton feléje.
 Előőr a jámbor magyaroknak nézte,
 De kijőranodott a lövöldözésre.

"Nóra itt az ellen, utánam, legények!"
 Ő maga neki ment az ellen fejének,
 Egy derék vágással küse a lórul,
 A megrémült csapat erre szerte lödült.
 Simonyi utánok az emberekivel,
 Tizenhármát elisfogott szép sorával. —
 Löröm-köny ragyogott Simonyi szemében,
 Mellen meg az első vitézségi érem. —

Visszavonulásának a főraja hadtestek,
 Egyikök se nyert és egyikök se vesztett.
 Nem bírván egymással, hátsó fordítottak,
 S átadák magokat édes nyugalomnak.
 Az osztrák tábornok az immensó részre
 Biztonsághoz magát nem érte egészen,
 A francia sereg nem jön-e utána?
 Kiküldte Simonyit kímélő ujára.

Éjszaka meg köd volt, hogy a huszárkóplár
 A hamburgi úton jó messzire járt már.
 Amint a kis csapat léptetne csöndesen,
 Valamit a ködön által észreveszen.
 Visszafordulóban álmos előrsök,
 Francia vitések kockogtak elősök.
 Simonyi a tréfat el nem szalanthatja,
 Réá csap nagy rajjal a vétes csapára.

A szegény francia bármit várt, csak ezt nem,
 Füstöt a városba gyors észrevesztett;
 Kergették, ültették a magyar huszárok,
 S uccu! a városba nyargaltak utónok.
 Hamburg városában a francia sereg
 Utóháda, kitett tizenket ezere,
 Hogy az osztrák seregen visszavonult, tudva,
 Legédesebb álmát éppen most aludta.

18.

Itt van az ellenség! franciák keljtek!
 Völtsik vágatva az üröt vétesek.
 Itt van az ellenség! nőstén nő a lövő,
 Lőt-fut a lakosság egyre kiabálva.
 Forgetik a dobos, a riadós zújják,
 Bomlott kömegeksől nyüzsgőnek az utcák.
 Lőnek, lövöldöznek az üres semmibe,
 Nem tudja senki sem, hogy mit kell tennie.

19.

Simonyi Káplár meg tizenhat huszára
 Üldözve vágatott Homburg piacára,
 Aki ellenállott, hányta kard élére,
 És kinyúlt, aki mit kaphatott kezére.
 Akkor artán vissza, de nem olyan gyorsan:
 Szenvedt jött velök egy csapat tömött sorban,
 Vagy áttörnek rajta, vagy elvesznek itten, —
 Neki kell rugtatni, más menekvés nincs.

20.

Neki is rugtatott, átkal is tört rajta,
 S vágatott kifelé Simonyi csapatja.
 A sorompó le volt előlük eresztve,
 Átröpiültek rajta könnyen, mint a fecske.
 Mikor artán egyszer valahol kinn jártak, —
 Utchessik a nyomát Simonyi lovának!
 Jézus artán róla öreg és fiatal,
 Hogyan esett meg a homburgi riadal?

21.

Isimntalan kalandja volt artán a hőnek,
 Vakmerő csínyei híresekké lőnek,
 S erebben is nagy rész volt a vitézségből,
 Mert biz' egyik sem járt életveszték nélkül.
 Emlegetett lő a szürke ló s lovagja,
 Nem halandó embert vitettek alatta.
 Mindereket sorra nem mondom én itt el,
 Hőseket sok nagy van, felle a kicsinyeket. —

Napoleon győzött, akármibe kezdett,
 Győzelmeire vált a francia nemzetnek.
 Ellenállhatannul nyomult előre,
 Csak futni tudott az ellenség előle.
 Elcsüggedés szállt mindenik kebelbe,
 De nem csüggedett el Simonyi hős lelke.
 Kiemél feketébb volt a győznapok éje,
 Annál több fényt hozott vitézi nevére.

Mint prédára a sas, az orvosták táborra
 Csapott Napoleon s azt szétrobbantotta.
 Viték a francziák a vitézt sereget,
 Örült, aki onnan kimenekedhetett.
 Egy sötétres pészét a futamodóknak
 Neki sorították ott a Garda-tónak.
 Csekre az elvett harmincz ágyn forka
 Öklödt a halált, hullottak halomra.

Mint az elrontott hajó, midőn a jég rajlik,
 Végül kitérrel törekedik a parsig.
 Könyörönnölte a győzők vad árja,
 Kírd egy kisded csapat életre-halálra.
 Simonyi, a hadnagy e csapat vezére, -
 Ki is volna képes más ily vitézségre?
 Akar törni a senger-ellenségen,
 Vagy meg akar halni, de elfutni segyen.

E véres tusának nem tud állni ellent,
 A győztes ellenség bámulattal enged.
 Simonyi az ellen sorait áttörte,
 A biztonságba vonult föl egy domb-tetőre.
 Innen visszanézett a harcok mezejére,
 S arról, amit látott, elállt szive vére.
 Látta a Gardának sorított sereget,
 Látta, hogy e sereg egy szálig elvesztett.

26.

Előtte a Garda nyirkos siri ágya,
 Hátsul harmincz ágyán halált bögött pája,
 Simonny-erdő vette két oldalról körül, —
 Egyetlenegy ember ott meg nem menekül!
 S amire magát most Simonny elvonta,
 A történelemben nincsen annak párja:
 „Vissza vitézeim, meg kell itt ma halni,
 Azt a harmincz ágyat vissza kell foglalni!”

27.

S feledé, hogy főnök a csapat, a bátor,
 Hogy inént szabadult a halál torkából,
 Simonny szavára visszavághant oda,
 Késő volt előre: hadnagya és hona!
 Mint a tűzhányóról jön az izzó láva
 S megrázkódit a föld s menny-dörög utána:
 Lerúdult a dombtól a hős huszár-csapat,
 Dübörögött a föld lovuk lába alatt.

28.

Ahol az ellenség sora legtömöltebb,
 Villámgyorsasággal ott rajtok ütöttek,
 Hogy egy-egy csapásra ne szálankint essék,
 Hanem kassa-renddel a fömött ellenség.
 S minden körhúzárból lett egy harcra angyal,
 A halál angyala — kassa helyett karddal.
 Egy-egy huszár ellen tört egy egész csapat,
 S a fele megfutott, fele halva maradt.

29.

Nem vitézük ezt másképp, úgy kellett lennie,
 Hogy a kard is érzett a huszár keribe,
 Errett boszúálló, gyilkoló haragot,
 S egy csapásra Késő's halált orszogatosott.
 S ha a huszár hős volt, paripája táltos,
 Vele harczolt az is méltón gardájához.
 És együtt a huszár, kardja s a paripa
 Egy személyben volt a hármas istennyila!

30.

A győztes francia mikor ezt meglátta,
 Rémes borzadálytól gyökeret vert lába,
 Pedig a francia kitünő katoná,
 Hanem ilyen harcot nem látott még soha.
 Az ágyúig jutott Simonyi csapata,
 Maga után tágas, véres utat hagyva.
 Samig én kimondom, már meg is volt tere:
 Halva hevert már az ágyúk tüzeisége.

31.

Pillanat műve volt az ágyúk elébe
 Lovakat fogatni; - hanem vissza velle!
 Mint egy kis szigetre a nagy folyó árja,
 Tódult az ellenség most a hűvös csigára.
 Vívott a kis csapat két félre oroszra,
 Hogy az ellenséges ár el ne sodorja;
 Mialatt két ágyú rést lőtt a csapatnak,
 Melyen át azután kivirabachhattak.

32.

Néhány száz vísznek egy órai harcra,
 Néhány hő halála, ez elég volt arra,
 Hogy visszafoglaljon az ellen rönjétől
 Harmincz elvett ágyút a györök kezéből,
 Hogy a Garda-tónak prorított sereget
 Megmentse, midőn már nem menekülhetett.
 Hogy oly csodat tegyen, amilyennék fénye
 Egy maga örök dísz a magyar nevére! -

33.

Simonyi József még a háború alatt
 Hőron isben menté meg a rokon hadat,
 Fényes hadi tény volt, méltó minő a háron,
 A garda-savival hogy egy rangban álljon.
 Leghíresebb volt az ilmenhaini csata
 Ottör újra kezdett, véres diadala,
 Hol elvett százötven löporos szekeret,
 Minden ágyút is a tábori sereket.

34.

Somorúbt volt emél azon hadi sénye,
 Melyet a hadtestnek sön megmentésére,
 Midőn az a Dunán átkelt Neibürg mellett,
 Míg ő visszanyomta az öldöcő ellent.
 Sok derék huszára a harcz terét fődte,
 Közöttök esett el ides testvér-öcsce;
 De a frankok első gránátos vitére
 Anvergnei Labour is elesett cserébe.

35.

His idő" múltával nyugodtak a hadak,
 A sok vérontásban belefáradtanak.
 Simonyit megtették ekkor szászadlossá,
 Aranykeresztet is adtak neki hozzá.
 Szerzett a vitéz hírt, nevet is rangot,
 Hanem azért újabb háborút ohajtott,
 Nem volt ekkoriban, hogy beállt a béke,
 Nagy neheren várta, mikor lesz már vége? -

36.

At is után végre kitört a harcz újra,
 Hej! örült Simonyi, mikor ezt megtudta.
 Újra nyitva állott a vitéri pályá,
 Ahol babér terem hősi homlokára.
 Iti is jutott neki megint a dicsőség,
 Noha hadainkat nem egyenre legyőzték,
 Sámbar utoljára itt volt a győzelem,
 Hanem a dicsőség ott a másik felén.

37.

Győztes végű volt a wagrami nagy csata,
 Győzedelmeskedlett Napoleon hada.
 Legjobb vezéreink a porba haraptak,
 Rossz csillagrata volt ama véres napnak!
 Meddő volt Simonyi minden hősi tette,
 Háromszor huszártát ő is ott veszteke.
 A vert hadseregnek hőtrólmia kellett,
 Anni vajmi nehéz öldöcselés mellett.

Simonyi őrnagyra nagy sikereség volt emvel,
 Amint eddig minden nagy veszedelemmel.
 Huszárai mellé zártlólaj gyalogos,
 Egy századnyi hidovert meg hat ágyut kapott.
 Védje a Tózánaál a főúti hidat,
 Ameddig csak lehet, - szől a porancsolat.
 Ember kellett ide, kinek soká lehet,
 Azt remélik ki Simonyi Józsefet.

Ha a Tóza hídján átkel az ellenség,
 Az utócsapatok menthesen elvesznek;
 Hogy időt nyerjenek a menekülésre,
 Simonyi a hidat a végéig védte.
 A hídfo' mentiben terjedelmes tűre
 Elrejté kis hadat a sírii cserjébe.
 Hidegvérrel várta most az ellenséget,
 Jött is az frapora, egy perczet se késelt.

Az ellenség rugott harminczere főre,
 Türelést kérdett az őrnagy nyakra-főre,
 I míg azok nem látták, hogy csak néhány csapat
 Magok előtt vélték elrejtve nagy hadat.
 A nagy türelésből így ismét az ellen,
 Nem szabad vaktába rohanni ex ellen.
 Teljes hadsereget csatarendbe szedte,
 Hogy szabályszerűen vigye iszközébe.

Míg az egész hadtest kibontakozhatott,
 Már az őrnagy arral megnyert egy fél napot.
 És csak ágyúkat és további nyakra-főre.
 A romokid származását kérdessék tőle,
 Aztán maga nyargalt megvárni, mit csinál,
 A nagy ágyúzás mit jelent Simonyinaál?
 Láttá, hogy a hidat védi, amíg lehet, -
 Ő ugyan így látta, hogy már nem lehetett.

Mostan az ellenség rohamot fuvatot.
 Fröhlich a túlsátról nézte a rohamot,
 Helyben jön egy hadtest egy-két század ellen,
 Mit akar Simonyi, hogy bevárja helyben?
 Hosszú vigaszt gyorsan, parancsolja neki,
 Adj a föl a hidas nem lehet már védeni,
 Rögtön meneküljön az ő hadtestéig,
 Mert el kell vesnie, ha egy percet késik.

De jönn az őrnagyoknak nem volt ám eszében
 A hidas ottlagyni, megerőltetni szépen.
 Fővezéri parancs a hidas védeni,
 Ameddig csak lehet, - és felelte neki.
 „De már képtelenség, csak be kell látnia!”
 Rivalt a tábornok viszont Simonyira.
 „Dehogy képtelenség!” - volt red a válnak,
 S visszavagolt a tábornok hadához.

Ekkor a hídfőnél apró csapatokat
 Összeűjtvén, így az ellent bevárta itt.
 S mikor elébe ért az egész sádkulat,
 Vigig kartácsolá' hozzában az utat.
 Meghótrált a tömeg, nagy volt vesztése,
 S amig újra rohant, idő telt beléje.
 Izgatott újra jött Fröhlich serege,
 A visszavonulást újraon sűrgette.

„Ne aggódjék érte, - hangzott a felelet,
 A hidas védeni még mindegyre lehet.”
 A hidaszcsapatnak azonnal meghagyta,
 Lőporos rőrsével a hidas megrakja.
 Most igymitől még néhányat lövöldet,
 Aztán a túlsátra átküldé' ezeket.
 S míg ezek a hidason átküldésének
 Új roham tört a hős őrnagy csapatának.

Körvetlen közelről a rohanto hadra
 Gyilkoló' sortírnék csapott le karagja,
 Melyre a legelső hadsorok ledőltek,
 S félelem szállta az utánok jövőket.
 Míg az ellenfélnek partott a rúv-szavár,
 A gyalogosig emitt visszafordult hamar,
 S hogy ezek a hidat bízton megjárhassák,
 Egy végső rohamra készült a lovasság.

Kipróbált huszárok, mind kemény legények,
 Tudhatta Simonyi, mire képes vélek.
 S tudta a huszárság, hogy ki a verése,
 Mikor odacillott a roham élére!
 „Előre fiaim! Utánam vitézek!”
 Hangzott harsány sava az elrontott verésnek;
 „Előre!” - visszahangzó derék huszársága,
 S nehez förgesegként zúdula nyomába.

S mint a jég verése a kalászos földet,
 Ők az ellenségben puztítottak, ölték.
 S midőn a viadal javában folyna itt,
 Simonyi jelt adott s lángra borult a hid.
 Hátrul az igő hid, elől az ellenség,
 Nagyzereri látvány volt, rettenetesek réj!
 Orvoslán-erővel vívtak a huszárok,
 Mintha végítélet napja volna náluk.

Fölborult a hadrend, néhány száz huszárnak
 Az egész homlokukat ezrei hátráltak.
 Most egy vezényszóra mind lovat fordítanak,
 S neki vágtnak a lángra álló hidnak!
 Horkol a paripa, ógaskodik föle,
 A lovas érz- karja kisergeti előre.
 At is nyargalnak a tűzön a huszárok,
 Jöhet a franczia, hogyha mer, utánok.

Simonyi maradt a legutóljára,
 És az égő hidnak közepén megállta
 Visszafordult lóval visszatekinteni,
 Akad-e francia, ki követni meri?
 Egy örvényező csapat rémesen orditva
 Csakugyan föltódult a roskadó hídra.
 Mikor a vakmerők hozzája értek,
 Ott az égő hidon kettős lett a melegt.

Ott harcolt egymaga a hőz csapat ellen,
 Langyos vérben gázolt forró kardelenben.
 Akit nem ért utol keréből a halál,
 Azt az égő hidnak lángja nyaldosta már;
 S aki a meleget ki nem állhatta már,
 Leigrott a vízben várta hideg halál.
 És a vének, lángnak kettős híbrában
 Kivált hős alakja teljes pompájában.

Rúcegett az irró gerenda alatta,
 A poripa pánczolt, ki már nem tarthatta;
 A két karfa lángra összeölelkezett
 A nyihogó állat és lovagja felett,
 Lángba borult attól a lónak sörénye,
 Megszánsa lovagja, visszafordult vék.
 Miskor porfelleget ver föl a ló lába,
 Sziporkázó ivók hullott most utána.

S a láng sengeréből éppen hogy kinyargal,
 Midőn leszakad az égő híd robajjal.
 Koromtól feketein, ruhája leégve,
 Alig ismerhetni Simonyi vitérre.
 Még a pábornokhoz, mosolyogva jelentí,
 Hogy a Tóza hídján nem jön által senki. —
 Poron dron lón az utóhad megmentve:
 Leigett egy bajusz, elégett egy mezt. —

54.

A hadviselésben a csaták körépett
 Simonyi egy ranggal ismét emelkedett.
 Napoleon ismét győzött Drezda mellett,
 Hanem győzelmeiből haszna azért nem lett.
 Egyik sábornoka elhírszelekedve
 A vert ellenséget üldözébe vette,
 Mire visszafordult a hátráló sereg
 S amaz az üldözést drágán fizette meg.

55.

Simonyi is ott volt, a hős alexredes,
 Dícsősége nélkül nem eshetett meg ez,
 A drezdai napot, ha nem is egészen,
 De visszafizette egy jó fele-részen.
 Híres diadala jött a Dohua síkján,
 Hol egy hadvezér volt a kezére bíva,
 Huszárok, druidázók, gyalogok, süzének
 Az ő parancsainak parára lesének.

56.

Keményen küzdöttek egymással sokáig,
 S még az egyik mindig erős, mint a másik.
 Nem is lehet tudni, lett volna-e vége,
 Ha Simonyi magát el nem pránya végre.
 Vitéz huszárai élére kiállott,
 S megrohant velük a frank gyalogságot.
 Puosító sortűzbe is sűrűny-erdőbe
 Szárguldt a husár előzantan előre.

57.

Háromszoros sortűz hozott hőrnas halált,
 A golyó sok husár szív-ereire talált.
 Éter éles sűrűny kereste a mellett,
 Attól sok jó husár utolsóit lehellett.
 Hanem ily üldözést nem is volt hiába,
 At lön a francziák csatarendje vága,
 Nem kértek kegyelmet, nem is árak nekik,
 Szakrabolták az utolsó emberig.

Végeszakaróival a szörnyű pusztának
 A hulladomb szíjjelhordásához láttak,
 S annak a legalsóan paláltak a zárlót,
 Hősi vitézinek vértől átázott.
 Ott álltak a győzők mint megilletődve,
 Simonyi meghajta a kardját előtte:
 Nagylelkűen halt meg hősiért mindenik,
 Magyar után ez csak francziától felik!

Az orosz csár ezen nehéz küzdelemért
 Neki adta szent György vitéri rendjelét,
 És hogy becsülte őt igen-igen nagyra:
 Egyik tábornokát kere alá adta.
 Így haladt Simonyi rangban, becsületben,
 Ragyogott hírneve, mindig fényesebben,
 Püszke lehet rája a magyar harája,
 Amely ilyen hőst szült világ csodájára! —

Három nap, s lehullott a földnek porába
 A világhódító büszke koronája.
 Három napig tartott Lipcsinél a csata,
 S lehiút Napoleon fényes csillagzata.
 A lipcsei csata második napjára
 Érkezett Simonyi exreides dandára.
 Végtelen három nap volt az világoserte,
 S az volt egy belőlök Simonyi főreife.

Amint beállított a csata terére,
 Odament harcolni legvirultt seregébe.
 Hej! süvöltöt, füstjött sok golyó körülte,
 Őt magát aronban mindig kikerülte.
 A golyó-záporban amint ottan állt,
 Egy fiatal fötörst lovagolt hozzája.
 Füstárnak kiildötték a szép színlőföldre,
 Megkérde Simonyit, nem ilyen-e tőle?

62.

Perce hogy hirt izent, leszál a lováról,
 Kitipelt egy lapot hamar a tárczából,
 Köllay Miklósnak írt rá üzenetet,
 Akit barátjain leginkább szerettek.
 "Egy golyó átfúrta kezében a lapot,
 Ő pedig nyugodtan tovább írogatott.
 A kartács a földet a levélre szórta,
 Ő trifált: legalább nincs mi kétség porra.

63.

"Jó ezredes uram, nem államánk félre,
 Félre, hogy nem írunk a levél végére!"
 Így beszélt a füstár, a hős mosolygta,
 Tovább is nyugodtan írt a papírosra.
 Mainap is megrán a híres kézirat,
 Szilárd vonásiról senki sem hiszi azt,
 Hogy ottan íratott, golyók ráporában,
 Az akkor legnagyobb világ-csatajában.

64.

Alighogy ez történt, rohamot fuvatlak,
 Elre állt a hős a jó huszárhadnak,
 Szalad csapott úgy az ellenségre,
 Hogy mélyen benyomult annak az ömibe.
 Mikor arsan benn volt, akkor velle észre,
 Hogy beleszólt a csúnya kelepcébe,
 A nagy támadásban ki sem jött utána,
 Egy ezredt ellen mostan három állta.

65.

Honon iktáros volt ép' a háta megett,
 Vízra kellett azon vinni az ezredet.
 Egyedüli mentég, az is igen drága,
 Neh sok szép piros vér lett annak az ára!
 I bizony - bizony csakis parányi hja volt,
 Hogy inaga Simonyi halállal nem lakolt.
 Főnök volt melege a nagy ádár csatán,
 Sőt maradt hidegen a bőr csata után.

Mit kezdjen a husár az út sorosában?
 Harcolni ott nem tud, csupán halni bátran.
 Simonyi dandára hátrálóiskoz kezdett,
 Korította három ellenséges ezred.
 Míg az egyik szárad hátravonulhatott,
 Ő vitte csatára a másik száradot.
 Sereget Simonyi mégis megmentette,
 Saját illet feven kockára helyette.

Míg az egyik harcolt, pihent több más csapat,
 Pihenő csupán a hőnek nem volt szabad,
 A kiadó csapatnak ilyen harcolt vele,
 S a folytonos harcra még sem fáradt be.
 Három ezred tűze célpontjára tette,
 Derék husárai elesnek mellette,
 De baja magának mindaddig nem esett,
 Amíg még nem menté az egész ezredet.

Halálmegeveséssel kiadva, hadakozva
 Ezredét Simonyi biztonságba hozta,
 S visszavonni, akik nyomultak utána,
 Az utolsó roham vala még csak hátra.
 Ezen rohamot is Simonyi vezette,
 És az ellenséget vissza is vetette,
 Midőn célba vette egy hátráló ellen
 S a vívő ezredet eltalálta mellem.

Kihullott kezétől győzelmes kardvása,
 Míg hátrahanyarolt a nyeregben maga,
 Arcára költözött a halálnak sime,
 Sőtéig borult a hőnek fremere.
 Azt a megdöbbenést nem lehet mondani,
 Midőn meglátták, hogy elesett Simonyi!
 Sőtét felhőült a husárok arcára,
 Zúgpor, omlott abból - könnyezett mindnyája.

70.

Nem várták, amíg a nyeregből leesnek,
 Leemelték is a földre terítették;
 Mintha tudta volna, hogy urát baj éri,
 Hallatározott az állat éles nyertése.
 S a huzórnak keze, mely sohasem resket,
 Amint a mentének pontósához kezdett,
 Amidőn a golyót kereste a testben,
 Nem bírta megállni, hogy most se reskessen.

71.

Keresték a sebet, melyet tört a golyó,
 Hol hatolt a testbe a bűös gyilkoló?
 Keresték lövésen, amíg utoljára
 Fönnakadva felték a hős páncéljába.
 A golyó keresztsültört huzorhat lapot,
 A ligetolcsóban pedig megakadt.
 Nem halt meg Simonyi, csak elállott vére
 A roppant ütéstől hős, nagy sivére.

72.

Rövid idő múltán a hős fölemle,
 A kihúllott kardot fogta a kezébe,
 Törkölt örömeben, tömörült paripája,
 Amikor jól pattant ismét a hátára.
 Hej! nagy volt az öröm, mennydörgő a lármája,
 A vitéz huzárság élen - rivallása.
 S az volt csak a roham, dögött a föld tőle,
 Mikor újra hangzott az ismét „előre!”

73.

Nem tudta az ellen, hogy ért mine véle,
 Látta a hőst halva, látja mostan élve,
 Arcza kísérteti, harcra felvilági, -
 Dehogy is mert volna előtte megállni!
 Futott, ahogy bírta, füstöt szénülve,
 S a lipcsei csata sorsa el volt dülve.
 Ez volt a francia legzomoribb napja,
 Beheggett bár a seb, még ma is siraja! -

74.

Mint a nemes diivad, ha fut nehésselben,
 S vére lépten-nyomon a földre lecsappan,
 Míg a vadász hajtja, őrzi barlangjáig,
 Söt utána hasonlított is egyik-másik,
 Tudván, hogy a vadnak meggyöngyölt ereje,
 Nem kell félni tőle, lehet bérni vele:
 Füstöt Napoleon véres vereséggel,
 Üldözték győzői, otthon keresték fel.

75.

A szövetségesek a határt áthágva
 Több helyről betörték Franciaországba.
 Simonyi bejárt sok francia vidéket.
 Fontainebleauban az első nap benézett,
 Ott bement a császár szék palotájába,
 A trónon röggypuszt makra-pipájára,
 A kiégett pipát szelencében kiverte, —
 S nem szelencéből jött, aka volt mindenre.

76.

Ugyanis, aki a palotát kitárta
 S győztes vérnek, — nem volt más hátra, —
 Fontainebleau város gögös kormányzója
 Dölyfősen nézett le a jó huszárokra.
 Midőn Simonyi a trónt úgy megalárta,
 Az arculütés e dölyfősnél volt páruva,
 Míg másként a császár nejeinek termében
 Levették a csókot hársárgajaink szepén.

77.

És volt sok kalandja a hő's erredesnek,
 Új haditettei el is híressétek.
 Megtette, hogy gyalog, sűrű puskával
 Kézi pusát vívott nem egy órával,
 Aztán lóra kapott, a karddal folytatta,
 Míg a győzedelmet ki nem csikarhatta.
 És Simonyi fűyes lett nem volt diadalmát:
 Aldorai - Kérségből kockáztatta életét. —

78.

Kivádsz a francziák halálra elszánnva,
 Hancu süllyomó volt az ellenség száma.
 A rokon hadaktól a Rhone folyón innen
 Elvata foglalta is megzállva minden.
 A Rhone folyamon sül Lyon városába
 Gyilkos a francziák vigellenállásra.
 A folyamon innen a szövetségeseik
 Várják, hogy a vízen át mint kelhessenek?

79.

A Rhone vize széles, igen gyors, örvényes,
 Rajta átkelni hajón is veszélyes.
 És hogyha tavaszozal a nyájas partokat
 Főz folyóvá perzi a hó, az olvadtott:
 A Rhone folyamából az eső s tél vize
 Egy dagadó pengert növelt egyszeribe.
 Hát még a jég-rajlás! - Barmint pervergessek,
 Azon általjutni kés lehetetlenség.

80.

Dereglye, vagy csónak, suta nem volt rajta,
 Átvitte az ellen mind a másik partra,
 Míglen a hidakat sorra leigette,
 Hogy az ellenségtől biztonságban lenne.
 A szövetségesei had elkövetett mindent
 Átkelni a vízen, - harsalán volt, nem ment.
 Kinyúlások voltak immár lemondani,
 Midőn megérkezett hadával Simonji.

81.

Ami lehetetlen, amit ki sem tesz meg,
 Nem lehetetlen az Simonji Józsefnek,
 Előánsság kell hozzá, bátorság, akarat,
 És lehetetlenség nincsen a nap alatt.
 Erredéhez vőve egy erred korákos,
 Alkonyaskor a nagy merészletnek vágott.
 Az árát folyamon, a nagy jégrajlásban
 Heredsüllyorsatni a túlpartra bátran?

82.

Ez nagy vakmerőség, hanem még csak hagyjám,
 De ha átvittattak, mit lesznek majd után?
 Két szed lovasság - egy hadsereg ellen:
 Mit vihet ki a hős, amint átkeljen?
 Ha ^avíznek élet-vezérlője is imárl,
 Bizos halál várja annak haljain túl.
 Hancsár sármist, s hogy jól rigondolva,
 Azt a következmény szépen igazolta.

83.

Éjszaka nekelen leereszkedének
 A folyam vizébe az elzánt vitézek.
 Vezérek, Simonyi morolgyos előre,
 Hogyha merész terve jobb oldalra dőlne:
 Meglepni az ellent, hogy az megjeljen,
 Mert ha meg nem ijed, — vezérek menthetetlen.
 Vagy megvalósítja a nagy ellent ^{egy} vága,
 Vagy a hősi seronok lezsen áldozata.

84.

Egyre kiindóttak a hőz áram ellen,
 Hogy az lovat s lovat egyben el ne nyeljen,
 Egyre kiindóttak a jégforlaszokkal,
 Mellyek akit érnek, agyonüszkák, ott hal,
 Egyre kiindóttak a víz hidegével,
 Amelynek fagyását áll az iv-vevő el.
 É hőmas elem nagy pusztítással harcolt,
 Sok derék dalia nem élt ottan partot.

85.

Márva, átfagyva akik partot értek,
 Vezette Simonyi az ellen sűrűnek,
 Hogy jólhevíljenek, hogy kiizzadjanak,
 Mert - így mond, - hőzárva nagy szegény volna, csak
 Ha egy kis fiúdotól beteges lennének, —
 Nőthája se legyen az ő szedének!
 És mentek a tűzbe, ki is jött hűvöz
 Amnyi a melegből, hogy nem - dideregetek.

86.

Maga elött pedig, amint kiterülte,
 Lovasokat kiildött szágholdani szerte,
 Hirdetni mindenütt, hogy a Rhone folyamán
 A szövetséges had átkelt az éjszakán.
 Az előrekiildött szágholdó lovasok
 Megértették jól, hogy mi a feladatuk,
 Csaptak olyan lármát a vak éjszakába,
 Hogy az ellen futni a legjobbnak láttá.

87.

I hogy az ellen futot, az nem gyávaság volt,
 Mutatja, hogy hősiük mily jóraum várnak.
 Midőn a Rhonevizét biztos gátnak hitte,
 S éjszaka föltámadt a rémítő hírre:
 Szemlél meg lehetett felőle győződve,
 Hogy az egész sereg átkelt s jön előre, —
 Mert a gondolatra ember nem jöhetett,
 Hogy két ezred ilyen vakmerő is lehet!

88.

Mikorra fölkel a nap első sugára
 S oda világitot az ország ujjára,
 Kéklő távoltságán a lyoni utnak
 Láttá Simonyi, hogy fölé miként futnak,
 Mint robbanok lassan a távol ködébe
 Egész hadtömegek s morolyogva nőtte:
 Csak félváltból vette, amit elkövetett,
 A hajrálmerevítő, hősi merényletet.

89.

Excel bevégezve aronban nem vala,
 Hátramaradt még, most jött csak a java.
 Hogy kitakarodott Lyon városából
 Az ellenség serege, láttá ottan távol,
 Hancin hogy a város üresen nem maradt,
 Hogy utóvédül ^{még} tányórá ott egy csapat, —
 Azt sejté Simonyi, is akarta tudni,
 Ha vajjon annak nem volna kedve futni?

90.

Lyon ellen indult tehát orakodva
 S ellenséges nélkül elűrt a városba.
 A előrenyomult utczáról-utczára,
 Előve ment elől, utóve utána.
 Az elővároszon áljutott kímélve,
 S még mindig nem jutott sehát az ellenre.
 Ide, sora már-már borzankodott rajta,
 Hogy hát ez a nap csak nem lesz csata napja.

91.

De nem tartott soká a borzankodása,
 Mert a piacon egy nagy hadorlop várta,
 A jobbul egy kisze talán sok is volt a,
 Hanem hát Simonyi nem igen számolta,
 Veszett harci kedve volt Simonyinak ma,
 Pedig ha' ő örül, más azt megvárhatja!
 Rohant a csatába vak győzelem-hittben,
 Rohant mint egy ádáz, tomboló had-isten!

92.

Megtámadták egyben a nagy hadorlopot,
 Amint támadni s hőz huzárság szokott,
 S borzastól főséges csata keletkezett,
 Amilyet nem vív, csak Simonyi erre!
 Tudta minden ember, ha nem győznek, halnak,
 Nincs visszavonulás hátul a folyamnak,
 Tükröbbszörnek elől a harcnak tükrében,
 Mint csúfosan hátul a Rhonének vizében!

93.

Ély püvölő karral nem harcolt még soha
 Simonyi, a csaták rettentő bajnoka!
 Míg csak valamint a huzárok is tudtak,
 Hanem nyomába sem iktettek uruknak:
 O' feléig bejött már a hadorlopnak,
 Huzárai még csak elől hadakoztak,
 Mintha egyinaga egy egész sereg volna,
 Aki ellene jött, azt örvetiporta!

Az volt a mändéka, az látnot meg rajta,
 Hogy egy hadörzlopot verjen el jobb karja!
 Mert a hadörzlopon állalkört egy maga,
 Aztán visszafordult s hátulról támadta.
 De hiszen, mikor ert látták a huszárok,
 Ugyancsak ragadó's lett a példa náluk,
 Egyikök sem akart leghátrul maradni...
 Hanem kezdett is ám az ellen szatadni!

Utána a huszár, vágta, ahol érte,
 Belerészegetett a sok ontott vérbe!
 Elfogták a felét a nagy hadörzlopnak,
 Bár magok pörzörse kevesebben voltak.
 Táborozó'sok, podgyász, cipők feles száma
 Keletmágyul jutott a győzők birtokába.
 A francziók pedig, akik futhatának,
 Arzozal sem fordultak Lyon városának.

A szörvességesek ügygyel bajjal végre
 Átkeltek a folyam immensó pörére.
 Simonji lovagolt a verés elébe,
 Jelenté, hogy Lyon városa bevére;
 S a viadal színén, a véres piacron
 Kormányzó Kereort lön erét a jutalom.
 Ám a történelm ennél többet adott,
 Midőn följegyezte a lyoni napot. —

Mint midőn kitombolt a fürgeteg dühe,
 A felhö elromult a szélvész chüke,
 S a pávolban látórik halavány villama,
 És csak halkán dörög s elkesve utána,
 Hanem cloert vetés, sugarfák ledöntve
 Mutatják, mint önté mérget ki a földre:
 A háború megriint, de nyoma megmarad,
 Nyögték a francziák a győztes hadakat.

98.

Franciaországban három vármegyének
 Kormányzójaul Simonyt neveztek meg.
 A félmeztárosok restegéssel várták,
 De ők megverezték igazságosságát.
 Mert az igazi hős csaták orvoslója,
 Hanem a békének szíve mint gyöve:
 Simonyt a harcban az ellenség félte,
 Hanem szerették őt, mikor jött a béke.

99.

Ez időbe esik Simonyi szerelme.
 A hős, aki eddig csak karját szerette,
 Ki szíven ivelt katonának állt be,
 És huszonkét évig nem látott fán lágyt se?
 Mostan, férfikora s dicsősége delén,
 Ebredett szívében a gyöngyös érzemény.
 De csak ködfátyolkép volt az életében,
 Ragyogó meg ide, de mint oly sünikény.

50.

100.

Egy francia hölgyet szeretett szívéből,
 Megittasult lelke annak szépségét.
 Mert szép vala a hölgy sebben és lélekben,
 Milyet ritkán látni a földi életben.
 És ha a nagy hősré külső szépe hatott,
 Még sem keltett jobbat, miként bámulatot,
 Hanem nemies lelke ez hódította őt meg,
 És keltet szerelmet szívében a hősré.

101.

A szerelmes volt a hölgy, de nem a vitézbe,
 Akiben honának ellenségét nézte,
 Hanem Simonyinak fenkölt, nagy lelkibe,
 Szívébe lopódzott annak püvös kefe.
 Mindkettőben nagy volt a haraszereget,
 És porra egymáshoz a két pokon szívet,
 A hölgy s a hős előtt szent volt önharaja,
 Ebből látták minijárt, hogy méltók egymásra.

51.

Hanem ha egymáshoz vették szívüket,
 De pávol is tartá a haravereket.
 Ki hagyja el honát a másik szívéért?
 A hős hölgyét, vagy a hölgy kövesse férjét?
 Hiszen amint honát egyik elhagyhatná,
 Miltatlan len ahhoz, ki hi' maradt hozzá.
 Nem is illik rájuk sohasem az a vót:
 Szerették egymást, de még jobban a harát!

Egy maradt csak álom Simonyi serehne,
 Edes, gyöngéd emlék, rejtve a kebelbe,
 Melyre midőn gondolt a harcziraj Rörök,
 Szeméből egy sarkos könny alággyöngyözött.
 Szerelm s dicsőség - sok vőn egy embernek,
 A babér fűvében rózsá nem terem meg,
 S amelyik rózsá a hős kardját hinti be,
 Flej! az fűrésa virág: vörözsé a neve. —

Nem sok van már hátra, amit elbeszéljek
 Simonyi utolsó vitézi tettének,
 Hatalmas Rájának utolsó csapása,
 Dicsőséges élett melyhez koronázta.
 Eddig a csatákban láttuk tündökölni,
 Utóljára mostan egy pártajban tűnt ki,
 Melyhez megmutatta, hogy abban, mint ebben
 Egy arárat Rikimő, utólnihetetlen.

Győztes hadainknak Páris is elesett,
 Megvárálva partokát a szövetségeseik.
 Hadaink tisztjeit egyre összehívta
 A francziák egyik híres bajvívója.
 Nagy volt az ereje, nagy az ügyessége,
 Mindenki megbánta, ha Rikemőtt vele,
 Helyesebben szólva, Rivel ő' Rikemőtt ki,
 Mert vele kikötni nem mert volna senki.

Nap a nélkül nem mult, hogy valamely fírtet
 Gyngos szavaival párbajra nem készlet,
 I mindig ellenfele hírozott rövidebbet,
 A francia minden párbajban győztes lett.
 I így a győztes sereg főtisztjeit rendre
 Csufolta, kihívta, megörögyenítette.
 I itélet napjáig nincs hírnevén csorba,
 Ha össze nem hozza Simonnyival sorsa.

Nem lehetett másképp: ezen két embernek
 Végre találkoznia is mérköznie kellett.
 Simonnyit győztes volt mindenütt a harcban,
 I győztes a francia mindenik párbajban.
 Még nem férhet ily két bajnok egymás mellett,
 Egyiköknek minden áron venni kellett!
 I hogy találkozhattak, jött is rá alkalom, -
 Még is halt az egyik a párviadalon.

Párizsban idekes vala mindenikre
 Simonnyit jöttének előzetes híre.
 A rettegett vitéz ugyan mint mérhet ki?
 Hiváncsian várta Párizsban mindenki.
 Hanem aki a hőst a leginkább várta,
 A híres bajvivó volt az bizonyára.
 Előre fente rá fogát és a kardját,
 Szigység és bosszú gyilkolási sarkalták.

Itti a győztes hadak legelső vitéze,
 Hicsinylő mosolygal nézni a szemébe!
 Éles, fényes parral szívét kiharította
 Édes, piros vért majd melegen issza!
 A földre piporva, mint egy győwa férget,
 A bátor oroslánt leteríteni ígett!
 I a híres emberből, verekre szaggatva,
 Nem csinal egészet az itélet napja!

Alig ismerett meg Simonyi Pórizsba,
Nyomában járt mindig, mint valami vizsla.
Beszketett a vágástól, ösretüzní vele,
Míg végre jött a percz vérszomjas Kedvére.
Egy Közhelyen történt, ahol Simonyina
Beszmielő szökat mondott a franciaia,
Hogy hős hadi sette mint bolond szerencse,
I végül még Kalandor lovagnak nevesse.

III.

Amint mindert Simonyi csak könnyedén vette,
Es józáréket kacagott felette.
Most vérszemét kapott a bajvivő mester,
Törtébe ment által a heureregerekkel.
Elkerdte gyalózní a magyar nemzetet, —
De már eren párgyóól nem sokat fecsegett:
„Ne tovább, szörátyár!” - vágott a szavába
Simonyi, Kersyűjét az arczába vágva.

Megválasztatának a párhaj-segédék,
Atkik arra helyet s időt jelölének.
Másnap Kora reggel szemtől szembe álltak
A bajvivők egymás halálos kardjának.
Nagyszámú Rőzönség, magas rangú tisztok
A kimenetelről ellenkezőt hittek,
Találgatták jobbra, találgatták balra,
Kics hoz szerencsét mai nap a kardja?

113.

Nagyobb rész azt mondta, hogy a francia győz,
Mert hirt a csatában bármilyen nagy a hős,
De párviadalhoz már más tehetség kell,
I ert nem gyakorolta a hős épenséggel.
Más rész mondta, hogy Kap sebet mint a Keltő,
Hanem egyik sem győz, e viadal meddő.
Néhány jövendőkre csak Simonyi győzést,
Azok sem úgy hittek, amint az megtörtént.

Kyngótt volt Simonyi, szép férfias arcza,
 Szagotokszag nyomra nem látszhatott rajta,
 Mégis ki lehetett olvasni belőle,
 Hogy ott ül homlokán a harag redője.
 A franczián látszott, hogy a vérre szonjas
 Tajtékzó szájjal, mint egy ordas farkas,
 De midőn a hőssel kardját összemerte,
 Akaratlanul is megremegett teste.

Mielőtt a két kard összecsapott volna,
 A körülállókhöz Simonyi ezt mondta:
 „Hallottátok, urak: honomat gyalázták!”
 Aztán hogy szavait seket magyarára,
 Összecsapott két kard, villámlott egy sikra,
 S a franczia feje kék volt hasítva;
 Mostan befújta, amit szólni akart:
 „Nem fogja ez többé lenézni a magyart!”

A mester-vágásnak lön bönnultatása,
 Mely egy pillanathon a hírest levágta,
 Ki eddig nem akart megleckérségre,
 S első csapással halált kapott tőle!
 Ki panitá erre a magyar erredest?
 Nem ember, hanem a nagy haraszeret!
 A párbaj teréről midőn elmene ő,
 Nem látszott homlokán a haragos redő. — —

Fél életemet ad aduám szívesen,
 Ha itt énné végét a hősről inken,
 Ha megmenőtörténte változathatónusart,
 Ami, mert megtörtént, fájó irást táman!
 Hogyha szabad volna fígyesen végermen,
 Amilyen fígyesen történetem kezdtem!...
 De mégis hiába panarkodom initt, —
 Ha fájó szívvel is, elmondom a végét!

A háború elmúlt, a hős visszatért
 Megkoronázottan honának földére.
 Valamint a harcban, így most a békében
 Pildós rendet tartott saját erredében.
 Híres volt szigora, keményen büntetett
 His kihágásokat, apró vétségeket,
 Amiekt errede csak jobban szerette,
 Mert rendre szoktatta s huszár-becsületre.

Hanem az erényt mégis hiba válik,
 Hogyha azt az ember viszi a túlságig.
 A szigorúságban túlságig ment maga,
 Ennek leve a hős végül áldozata.
 Egyik hadaprósja szabadságot kére,
 Megadá Simonyi másnapig estére,
 Hanem hozzátette: ha késmi találma,
 A föbe löveti - becsület - szavára.

S az a szerencsétlen egy félórát késett,
 És föbe lövette Simonyi i végét,
 Föbe lövette, mert szavára fogatta,
 S ő olyan ember volt, aki szavát tartja.
 S midőn beváltotta, amit megígére,
 Ez már szükségképen helyesen volt téve,
 Hanem azt tudhatjuk be hibául néki,
 Hogy nem kellett volna ilyet megígérni!

Gyorsan kimondott szó, elhamarkodása
 Vette az óriást kicsinyes pukásha.
 Érdemjeleitől, rangjától megfosztva,
 Mély, sötét börtönbe Simonijt ez hozta.
 A napoleoni világszatók hőse,
 Kinek élte erer, meg erer köztönte,
 S aki ezért élte szörzör Rozkáratta, —
 Meggyalázatot, mert egy meghalt miatta!

Mint tizenöt éves gyermek mikor kérde,
 Leenge korát hona időinek szentelve,
 Tetteken dús éltét, a nagy, hősi pályát,
 S az első csatában véresen megvágta,
 Akkor azt mondták rá, hogy meg kell halnia,
 Mire föllázadott a vér Simonyiba,
 Nem akart meghalni, s hogy ő élve maradj,
 Csodás módon győzött benne az akarat.

Most, amidőn teljes huszonnégy nagy évet
 Honáért átküzdött, ásvénvedt, átverzett,
 S amit akart, mint egy febtű, kivitte, —
 S ott ült a börtönben megbecsületve:
 Most gondolt, minis akkor, huszonnégy év előtt,
 Most meg akart halni, s ez meg is ölte őt.
 Egy halt meg a világ legelső vitéze, —
 A magyar honfinak köny tölul szemébe!...

Magasra alakja a honvédeknek,
 Dicső hőstettei körbe sok-sok vesnek,
 Ehlet siigja nekem, hogy eljön az idő,
 Midőn magas példád kísérer lelkesítő!
 A magyar haráért majd ha kardot rántunk,
 Visszadobban hősi, nagy szíved minálunk,
 Míg a te bukásod azt is biztosítja,
 Hogy kell győzünk, hogy azt torolhasunk vissza! —

Jertek, barátaim, orváltárváruinkké' lett,
 Hogy amit önkora a hős ellen vétett,
 Azt mi tegyük jóvá, reánk vár a munka,
 Simonyinak híre ragyogjon föl újra!
 Egy nemzetnek gyászat rakjuk le síjára,
 S a babér-koszorút adja meg harája,
 Mert kitör nevének örök dicsősége
 A dohos börtönből a csillagos égre!